O‘ZBEKISTON EKSPORTCHI KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI TA’MINLASH YO‘NALISHLARI

Toshov Mirzabek Hakimovich
Osiyo xalqaro universiteti
Alimova Shamsiya Abidovna
Osiyo xalqaro universiteti

Annotatsiya: *Turli mahsulotlarning jahon bozoridagi savdosi tadqiq qilinishi O‘zbekiston Respublikasida ishlab chiqarilgan mahsulotlarni chetga sotishda yangi potensial eksport bozorlarini yaxshiroq aniqlash imkonini beradi.*

Prognozlashtirish va makroiqtisodiy tadqiqotlar instituti tahlilchilarining tadqiqotlari ushbu yo‘nalishda bir qator xulosalarga olib keladi. Bunda institut olimlari tomonidan ma’lumot olishning usullaridan biri sifatida “veb-skreyping - standart umumlashtirilgan belgilash tili yordamida yaratilgan vebsahifalardan ma’lumotlarni olish” usuli qo‘llangan. Ma’lumotlarni olishning ushbu usuli ma’lumot olish tezligida afzalliklarga ega.

Kalit so’zlar: *Tashqi savdo, eksport, integratsiya, qo‘llab-quvvatlash, raqobat, import*

2022-yil aprel oyidan iyul oyigacha bo‘lgan 3000 dan ortiq xalqaro yuk jo‘natmalariga oid. Ma'lumotlar jo‘natuvchi, yuk jo‘natilgan joy, belgilangan manzil, tovarlar soni va boshqa ma’lumotlarni o‘z ichiga oladi. Sankey diagrammasi yordamida ma’lumotlarni tasavvur qilish mumkin bo‘lib, bunda tovarlar oqimi va yuk tashishlar soni ko‘rsatilgan (1-rasm). Rasmda belgilangan manzilga liniyalar bilan bog‘langan tovarlarning asosiy toifalari ko‘rsatilgan. Qalinroq chiziqlar ko‘proq yuklarga mos keladi va aksincha.

Rasmdan ko‘rish mumkinki, don, o‘simlik yog‘i va metallar boshqa mahsulot toifalariga nisbatan ko‘proq tashilgan. Bu ushbu mahsulotlarga talab ortib borayotganligini tasdiqlovchi boshqa tadqiqotlarga mos keladi. Oziq-ovqat mahsulotlari, to‘qimachilik mahsulotlari, ziravorlar, paxta va paxta mahsulotlari ham xarid qilingan. Yuk tashuvlarining yarmiga yaqini Yaqin Sharq va Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlarining ulushiga to‘g‘ri keladi. Ko‘pgina hududlarda barcha turdagi tovarlar, yuk tashishning umumiy soniga mos keladigan hajmda sotib olingan. Bu yerda istisnoli holatlar Janubiy va Markaziy Amerika mamlakatlarida bo‘lib, ularga to‘qimachilik mahsulotlari, shuningdek, meva va sabzavotlar yetkazib berilmagan. Ehtimol, bu mamlakatlar ushbu turdagi mahsulotlarni dunyoning qolgan qismiga asosiy eksportchilari ekanligi bilan bog‘liqdir.

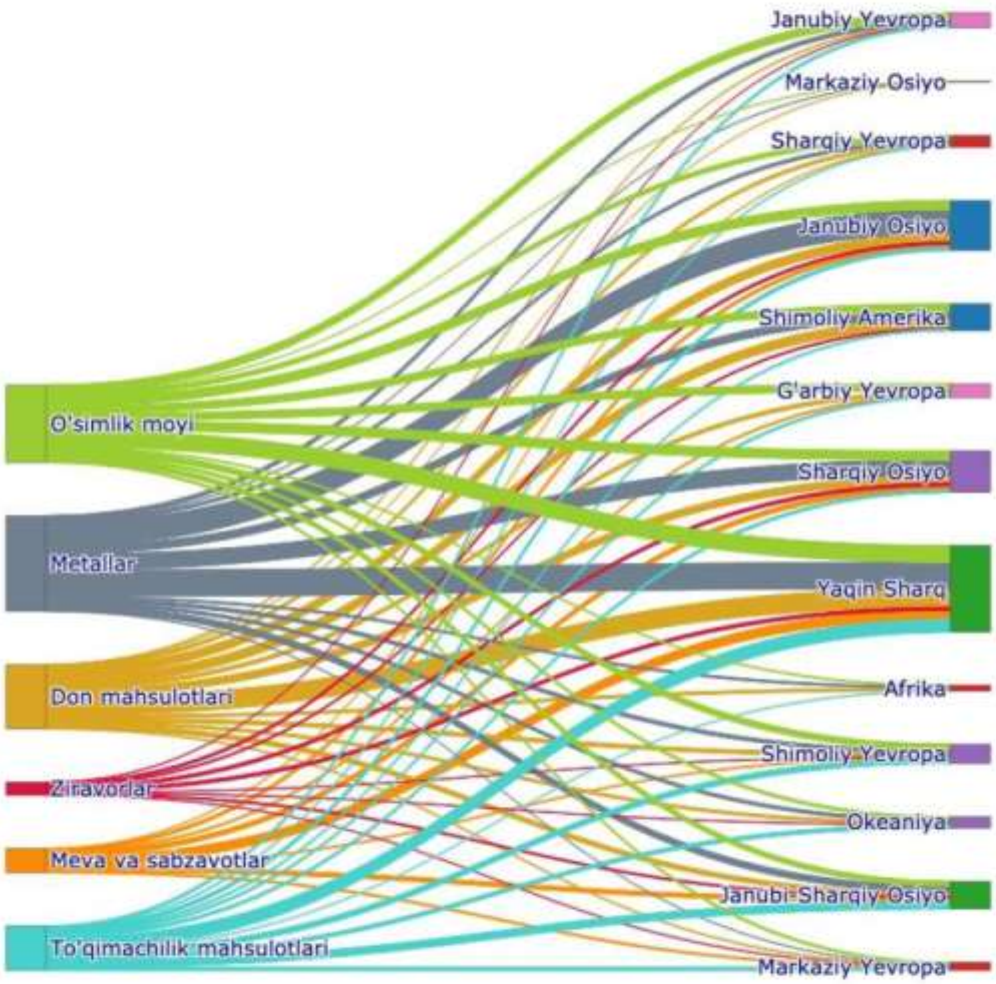

1-rasm. Sankey diagrammasi shaklida xalqaro yuk tashuvlari yo'nalishlari[29]

2022-yil uchun turli xil mahsulotlarning yuk tashishlar soni taqsimotitahlil qilinganida ushbu toifadagi tovarlar uchun talabning o'zgarishiga mavsumiy omillar ta'siridan tashqari, Ukrainadagi vaziyat, butun dunyo bo'ylab logistik ta'minot uzilishlari, pandemiya tufayli yuzaga kelgan resessiyalar va boshqa global hodisalar sezilarli darajada ta'sir qilganini aytish mumkin. Biroq, mahsulotlarning aksariyat toifalari uchun xalqaro oqimlarning o'sishi kuzatilmoqda.

Iqtisodiy adabiyotlarda **RCA – Revealed Competitiveness Advantage -**

Aniqlangan nisbiyy ustunlik indeksi qo'llaniladi. RCA xalqaro iqtisodiyotda ma'lum bir mamlakatning tovarlar yoki xizmatlarning ma'lum bir sinfidagi nisbiy ustunligi yoki kamchiliklarini hisoblash uchun ishlatiladigan indeks bo'lib, savdo oqimlari bilan o'lchanadi. RCA David Rikardoning nisbiy ustunlik nazariyasiga asoslanadi.

RCA ma'lum turdagi mahsulotlar eksportining mamlakat umumiy eksportidagi ulushining jahon eksportidagi bir xil turdagi mahsulotlar ulushiga nisbati bilan

[29] *Manba: O'zbekiston mahsulotlarini eksport qilish uchun yangi istiqbolli tashqi bozorlar. Prognozlashtirish va makroiqtisodiy tadqiqotlar instituti - https://imrs.uz/files/publications/uz/683258.pdf*

aniqlanadi. Indeks qiymati 1 dan katta bo‘lishi mahsulotning tashqi bozorlarda raqobatbardosh ekanligini ko‘rsatadi.

RCA indeksiga ko‘ra, eksport mahsulotlarining quyidagi toifalari O‘zbekiston uchun eng yuqori qiymatga egadir.

Mahsulotlar	RCA
Ipak	243,5
Radioaktiv elementlar	50,3
Bug'doy va un	48,9
To'qimachilik iplari	47,2
Rux	23,8
Oltingugurt va oltingugurtli metallar	16,5
Paxta	15,9
Boshqa metallar	12,4
O'g'itlar	7,6
Meva va sabzavotlar	7,4
Matolar	7,3
Polietilen	5,8
Sintetik matolar	4,6
Tabiiy gaz	4,1

2-rasm O‘zbekistonning eng yuqori RCA indeksli eksport mahsulotlari[30]

Shu o‘rinda xulosa qilish mumkinki, hozirgi eksport hajmi kichik bo‘lgan ba’zi bir mahsulotlar eksport uchun katta imkoniyatlarga ega. Birinchi diagrammadagi eng yuqori RCAga ega bo‘lgan mahsulotlarni mamlakatlar bilan taqqoslab, O‘zbekiston u yoki bu mahsulotni qaysi yangi mamlakatlarga yetkazib berishi mumkinligini aniqlash mumkin.

Prognozlashtirish va makroiqtisodiy tadqiqotlar instituti tomonidan ko‘rib chiqilgan mamlakatlarning har biri bo‘yicha mahsulot importining o‘rtacha o‘sish sur’atlarining o‘zgarishini, shuningdek, ushbu bozorlarning istiqbollari tahlil qilingan holda va bozor istiqbollari indeksidan foydalanib, O‘zbekiston mahsulotlarini eksport qilishning eng istiqbolli bozorlari aniqlangan.

Ular orasidan ko‘rib chiqilayotgan mahsulotlarni O‘zbekiston hali yetkazib bermayotgan mamlakatlarni tanlab, ba’zi toifadagi mahsulotlar bo‘yicha eng istiqbolli bozorlar sifatida quyidagi bozorlarni keltirishimiz mumkin:

- Don mahsulotlari uchun – Yaponiya, Bangladesh;
- O'simlik moyi uchun - Hindiston, Xitoy, Bangladesh;
- Metallar uchun - Bangladesh;
- Meva va sabzavotlar uchun - Bangladesh, Singapur, Ummon;

---

[30] *Manba: O‘zbekiston mahsulotlarini eksport qilish uchun yangi istiqbolli tashqi bozorlar. Prognozlashtirish va makroiqtisodiy tadqiqotlar instituti - https://imrs.uz/files/publications/uz/683258.pdf*

- Ziravorlar uchun - Hindiston, Buyuk Britaniya, Bangladesh;
- To‘qimachilik mahsulotlari uchun – Hindiston, Bangladesh, Singapur.

Shuningdek, O‘zbekiston eksportchi korxonalari uchun an’anaviy tashqi bozorlardagi vaziyatni o‘rgangan holda, ba’zi ustuvor yo‘nalihlarni ko‘rsatib o‘tish mumkin.

Meva-sabzavotlar hamda ulardan tayyorlangan turli xil qiyom va sharbatlar. 2023-yilda Malayziya, Saudiya Arabistoni, Singapur, Ispaniya, Hindiston, Tailand, Germaniya kabi mamlakatlarda meva-sabzavotlar hamda ulardan tayyorlangan turli xil qiyom va sharbatlarga bo‘lgan talab yuqori bo‘ldi.

Ushbu mahsulotlarni eksport qilish bo‘yicha Farg‘ona, Samarqand, Surxondaryo, Xorazm, Namangan, Qashqadaryo viloyatlari hamda Qoraqalpog‘iston Respublikasi yaxshi imkoniyatga ega bo‘lib, qayd etilgan mamlakatlarga eksportni doimiy ravishda yo‘lga qo'yish mazkur hududlarning iqtisodiy ahvolini yaxshilashga xizmat qiladi. 2023-yilda jami 1,1 mlrd. AQSh dollari miqdorida sabzavotlar (563,4 mln.) va mevalar (547,6 mln.) eksport qilingan.

Ip-gazlama, kiyimlar, kimyoviy tola, gilam va teri mahsulotlari. Ushbu tovarlarga bo‘lgan talab Hindiston, Indoneziya, Germaniya, Buyuk Britaniya, Fransiya, Niderlandiya, Yaponiya, BAA, AQSh davlatlarida yuqoridir.

Ushbu tovarlarni eksport qilishda nisbiy ustunlikka ega bo‘lgan Namangan, Andijon, Buxoro, Qashqadaryo, Surxondaryo, Samarqand, Xorazm viloyatlaridagi koxonalar uchun mazkur bozorlarga chiqish imkoniyatlari mavjud.

2023-yilda O‘zbekistonning toqimachilik materiallari va mahsulotlari eksporti 3,17 mlrd. AQSh dollarini tashkil etdi.

O‘g‘itlar, kimyoviy mahsulotlar. O‘zbekiston ushbu mahsulotlarini ishlab chiqarishda ham nisbiy ustunlikka ega bo‘lib, mazkur mahsulotlarga asosan Germaniya, Gretsiya, Gongkong, Filippin, Singapur, AQSh, Yaponiya, BAA, Turkiya, Avstraliya, Buyuk Britaniya davlatlarida talab yuqori.

Farg‘ona va Navoiy viloyatlari hamda Toshkent shahri korxonlari ushbu mahsulotlarni nisbatan pastroq xarajatlar evaziga eksport qilishi mumkin. 2023-yilda o‘g‘itlar eksporti 337 mln. AQSh dollarini tashkil qildi.

Qurilish materiallari, rux mahsulotlari va mis mahsulotlari. Hindiston, AQSh, Germaniya, Niderlandiya, Italiya, BAA, Koreya Respublikasi, Vetnam mamlakatlarida ushbu mahsulotlarga talab yuqori.

Hududiy RCA indeksiga ko‘ra, ushbu mahsulotlarni eksport qilish Navoiy, Buxoro, Qashqadaryo, Toshkent viloyatlari, Toshkent shahri hamda Qoraqalpog‘iston Respublikasida faoliyat olib boruvchi korxonalarga tavsiya etiladi.

XULOSA

O‘zbekistonning tashqi savdo ko‘rsatkichlari tahlil qilindi, shuningdek jahon savdo hajmlaridagi tendensiyalar o‘rganib chiqildi. Ushbu tahlillar asosida tashqi bozorlarda raqobarbardoshlikni ta’minlashning ustuvor yo‘nalishlari borasida fikr bildirildi.

O‘zbekistonning tashqi savdo aylanmasi 2023-yilda 2022-yilga nisbatan 12 mlrd. dollarga yoki 23,8 foizga o‘sib, 62,57 mlrd. dollarni tashkil etishi ijobiy holat bo‘lishiga qaramasdan tashqi savdo taqchilligi 13,7 mlrd dollardan ortiqni tashkil etganligi, bu 2022-yilga nisbatan 24,3 foizga ko‘pligi (-11,03 mlrd dollar) eksport ko‘rsatkichlarini oshirish uchun sa’y-harakatlarni kuchaytirish lozimligini ta’kidlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Джураева, М. С., & Алимова, Ш. А. (2024). СОЦИАЛЬНОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО КАК ИНСТРУМЕНТ РЕШЕНИЯ ОБЩЕСТВЕННЫХ ПРОБЛЕМ. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, *1*(2), 347-352.
2. Алимова, Ш. А., & Джураева, М. С. (2024). РОЛЬ ИННОВАЦИЙ В РАЗВИТИИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, *1*(3), 355-359.
3. Sadilloevna, D. M., & Abidovna, A. S. (2024). THE STRATEGIC ROLE OF MANAGEMENT IN ENTREPRENEURIAL SUCCESS. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, *1*(3), 220-225.
4. Abidovna, A. S., & Sadilloevna, D. M. (2024). THE IMPACT OF MANAGEMENT PRACTICES ON INNOVATION IN ENTREPRENEURSHIP. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, *1*(3), 232-237.
5. Abidovna, A. S., & Sadilloevna, D. M. (2024). THE IMPACT OF MANAGEMENT PRACTICES ON INNOVATION IN ENTREPRENEURSHIP. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, *1*(3), 232-237.
6. Abidovna, A. S. (2023). Special directions of tourism development in Bukhara region: problems and solutions. Zien Journal of Social Sciences and Humanities, 21, 51-55.
7. Alimova, S. A., & Shavkatovich, P. S. (2022). THE ROLE OF FOREIGN INVESTMENT IN ENSURING THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF THE ECONOMY. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(3), 359-364.
8. Abidovna, A. S. (2024). The Importance of Personnel Management in the Operations of an Organization. Miasto Przyszłości, 49, 971-975.
9. Alimova, S. A., & Nutfullaevna, K. M. (2022). STATE MANAGEMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISES. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(10), 75-80.
10. Abidovna, A. S. (2023). MODERN TRENDS IN MANAGEMENT STRATEGIES AND THEIR APPLICATION IN COMMERCIAL BANKS. Gospodarka i Innowacje., 41, 326-332.
11. Alimova, S. (2024). NEW APPROACHES TO THE EFFECTIVENESS OF INTERACTION BETWEEN PROFESSIONAL EDUCATION AND EMPLOYERS. Modern Science and Research, 3(7), 211-218.
12. Alimova, S. A., & Khaitov, V. S. (2022). ON THE WAY OF TOURISM DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN APPLICATION OF ELECTRONIC

MARKETING STRATEGIES OPPORTUNITIES. PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS, 303.

13. Alimova, S. O. FEATURES OF THE STRATEGIC MANAGEMENT SYSTEM OF INDUSTRIAL ENTERPRISES. Kielce: Laboratorium Wiedzy Artur Borcuch.

14. Abidovna, A. S. (2024). COMMUNICATION PROCESS MANAGEMENT AS A TOOL TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF MODERN ORGANIZATIONS. Gospodarka i Innowacje, 49, 211-217.

15. Алимова, Ш. А., & Джураева, М. С. (2025). ИННОВАЦИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ: ПЕРСПЕКТИВЫ И ПРОБЛЕМЫ. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, *1*(4), 120-126.

16. Алимова, Ш. А., & Джураева, М. С. (2025). СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, *1*(4), 82-89.

17. Джураева, М. С., & Алимова, Ш. А. (2025). РОЛЬ ИННОВАЦИЙ В ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ: НАЦИОНАЛЬНЫЙ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОНТЕКСТ. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLDT*, *1*(3), 41-49.

18. Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). MINTAQAVIY IQTISODIYOTNING TAMOYILLARI VA MAMLAKATIMIZ IQTISODIYOTI BILAN BOG'LIQLIGI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, *1*(3), 97-103.

19. Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, *1*(3), 314-322.

20. Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). BUXORO VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASI VA BANDLIK. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, *1*(3), 67-73.

21. Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). YASHIRIN IQTISODIYOTNING MILLIY JAMIYATIMIZGA TA'SIRI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, *1*(3), 104-108.

22. Toshov, M. (2023). HR BOSHQARMASIDA KPI TIZIMI. *Modern Science and Research*, *2*(12), 470-476.

23. Hakimovich, T. M. (2024). Xizmat Ko'rsatish Sohasida Aholi Bandligini Oshirishning Nazariy-Metodologik Asoslari. *Miasto Przyszłości*, *54*, 987-995.

24. Toshov, M. (2023). PERSONNEL MANAGEMENT AND THEIR EVALUATION IN MANAGEMENT. *Modern Science and Research*, *2*(10), 535-541.

25. Hakimovich, T. M. (2024). XODIMLARNI BOSHQARISHDA KPI SAMARADORLIGI TAHLILI. *Gospodarka i Innowacje.*, *46*, 270-273.

26. Toshov, M. (2024). STRATEGIC MANAGEMENT OF HIGHER EDUCATION. *Modern Science and Research*, *3*(2), 461-468.

27. Toshov, M. (2024). PERSONNEL MANAGEMENT SYSTEM. *Modern Science and Research*, *3*(2), 603-608.

28. Toshov, M. (2024). MODERN MANAGEMENT AND DIGITALIZATION. *Modern Science and Research*, *3*(5), 728-734.

29. Toshov, M. (2024). IQDISODIY NOCHOR KORXONALARNI MOLIYAVIY SOGLOMLASHTIRISHNING MOLIYA-KREDIT MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH. *Modern Science and Research*, *3*(6).

30. Hakimovich, T. M. (2024). THE SYSTEM OF KEY PERFORMANCE INDICATORS AS A TOOL IMPROVEMENTS MANAGEMENT OF THE ORGANIZATION. *Gospodarka i Innowacje.*, *47*, 353-358.

31. Hakimovich, T. M. (2024). KORPORATIV KORXONALARDA ISH O'RINLARINI YARATISH VA BANDLIKNI TA'MINLASHNING SAMARALI USULLARI.

32. Bahodirovich, X. B. (2025). KORXONALARDA ICHKI NAZORAT TIZIMINI TASHKIL QILISH. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, *1*(4), 72-78.

33. Bahodirovich, X. B. (2025). O'ZBEKISTONDA SOLIQ NAZORATINI AMALGA OSHIRISH SHAKLLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, *1*(4), 47-53.

34. Bahodirovich, X. B. (2025). RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH AMALIYOTI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, *1*(5), 29-34.

35. Bahodirovich, X. B. (2025). SUG'URTA TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, *1*(4), 37-43.

36. EI, I. (2024). BUXORO VILOYATIDA CHORVACHILIK TARMOG 'I YASHILLASHISH HOLATI TAHLILI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, *1*(3), 165-171.

37. EI, I. (2024). MILLIY KOMPANIYALAR RAQOBATBARDOSHLIGI OMILLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, *1*(3), 168-174.

38. EI, I. (2024). EKSPORT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, *1*(3), 175-182.

39. EI, I. (2024). QISHLOQ XO 'JALIGI TARMOQLARINI YASHIL IQTISODIYOT ORQALI RIVOJLANTIRISH YO 'LLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, *1*(3), 172-180.

40. Raxmonqulova, N. O. (2025). TASHKILOT MAQSADLARINI BELGILASH VA ULARGA ERISHISH BO 'YICHA STRATEGIK REJALASHTIRISH JARAYONLARI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, *2*(1), 22-28.

41. Raxmonqulova, N. O. (2025). SAMARALI RAHBARNING XUSUSIYATLARI, LIDERLIK USULLARI VA ULARNING TASHKILOT MUVAFFAQIYATIGA TA'SIRI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, *2*(1), 29-35.

42. Raxmonqulova, N. O. (2025). TASHKILOTNING TURLI TUZILMALARI VA ULARNI BOSHQARISH USULLARINING AFZALLIKLARI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, *2*(1), 15-21.

43. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2025). IQTISODIYOTNI RAQAMLI KO 'RSATISHDA SANOATNING O 'RNI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, *1*(4), 42-50.

44. Azimov, B. F., Shadiyev, A. X., & Qudratova, G. M. (2025). YENGIL SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION STRATEGIYALAR. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, *1*(4), 15-22.

45. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). TANNARXNI HISOBGA OLISH VA UNI OPTIMALLASHTIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, *1*(5), 40-46.

46. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). KORXONALAR MAHSULOTLARI TANNARXINI ANIQLASHDA QO'LLANILADIGAN USULLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, *1*(4), 54-61.

47. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). XARAJAT TUSHUNCHASI VA MAHSULOT TANNARXINI SHAKLLANTIRISH: NAZARIYA VA AMALIYOT. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, *1*(4), 79-85.

48. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). STANDARTLARGA MUVOFIQ XARAJATLARNI HISOBLASH USULI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, *1*(4), 62-68.

49. Azimov, B. F., Shadiyev, A. X., & Qudratova, G. M. (2025). TANNARX VA UNING IQTISODIY TAHLILDAGI ROLI: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, *1*(4), 86-93.

50. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). BUYURTMA BO'YICHA XARAJATLARNI HISOBLASH USULI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLDT*, *1*(3), 24-30.

51. Supiyevna, B. M. (2024). IMPROVING THE EFFICIENCY OF LEADER LABOR IN THE MODERN MANAGEMENT SYSTEM. *Gospodarka i Innowacje.*, *54*, 51-55.

52. Заявитдинова, Н. М., Базарова, М. С., & Ходжиев, А. Б. (2022). ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА СТРАТЕГИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ НА ТЕРРИТОРИИ УЗБЕКИСТАНА. *ББК 65.0501 А 43*, 265.

53. Supievna, B. M. (2023). USING EFFECTIVE WAYS OF CONDUCTING MARKETING RESEARCH IN INTERNATIONAL COMPANIES. *Gospodarka i Innowacje.*, *41*, 79-83.

54. To'rayevna, S. N. (2024). TEXNOLOGIYA DISKURSI VA YANGI MEDIA SIYOSIY IQTISODIYOTI.

55. Sodiqova, N. (2023). A POLITICAL ECONOMY ANALYSIS OF ECONOMIC SECURITY. *Modern Science and Research*, *2*(12), 559-568.

56. To’rayevna, S. N. (2024). IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA INNOVATSION SIYOSAT VA UNING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI.

57. To’rayevna, S. N. (2024). KORXONALARDA INNOVATSION LOYIHALARNI BAHOLASH TARTIBI VA TANLASH USULLARI.

58. To'rayevna, S. N. (2024). KORXONA FAOLIYATIDA INNOVATSIYALARNI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBASIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.

59. Xudoynazarovich, S. A. (2024). CHALLENGES OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AND THEIR

SOLUTIONS. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, *11*(12), 398-402.

60. Khudoynazarovich, S. A. (2022). Features of evaluating the effectiveness of activities at the Bukhara State University. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, *10*(11), 153-159.

61. Akbarovna, N. N. (2024). O ‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA MAKROIQTISODIY DASTURLARNI ISHLAB CHIQISH VA AMALGA OSHIRUVCHI YONDASHUVLARDAN FOYDALANISH. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, *1*(3), 383-389.

62. Akbarovna, N. N. (2024). MILLIY IQTISODIYOTNI TAHLIL QILISHDA QO ‘LLANILADIGAN ASOSIY KO ‘RSATKICHLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, *1*(3), 278-283.

63. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). O’ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KASANACHILIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, *1*(3), 277-282.

64. Очилов, Ш. Б., & Жумаева, З. К. (2017). Основные направления развития инноваций в республике Узбекистан. *Инновационное развитие*, (6), 45-47.

65. Jumayeva, Z. K., & Mamadjonov, G. N. (2024). Ways to Strengthen Financial Control in the Utilization of State Budget Funds. *EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY*, *4*(1), 61-64.

66. Bustonovna, J. Z. (2024). ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL SECTORS IN REGIONAL DEVELOPMENT. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, *11*(12), 394-397.

67. Bustonovna, J. Z. (2024). DAVLAT TASHKILOTLARINING FAOLIYATINI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ISH YURITISH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHNING ZARURIY SHARTLARI.

68. Jumayeva, Z. (2024). JISMONIY SHAXSLAR DAROMADLARINI SOLIQQA TORTISH MEXANIZIMINI TAKOMILASHTIRISH. *Modern Science and Research*, *3*(6).

69. Bustonovna, J. Z. (2024). RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORATNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.

70. Amanillo, R., & Azimov, B. F. (2025). ANALYSIS OF THE LABOR MARKET AND ITS IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, *12*(01), 22-27.

71. AT, I. (2024). IQTISODIYOTNING REAL SEKTORIGA INVESTITSIYA QILISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI TAHLILI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, *1*(3), 149-155.

72. AT, I. (2024). MINTAQALAR VA MA’MURIY HUDUDLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI INVESTITSIYA BILAN TA’MINLOVCHI IQTISODIY TIZIM SIFATIDA. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLDT*, *1*(2), 249-255.

73. AT, I. (2024). MINTAQALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI INVESTITSIYA BILAN TA’MINLASH STRATEGIYASINING IQTISODIY

MEXANIZMLARI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLDT*, *1*(2), 256-263.

74. AT, I. (2024). TADBIRKORLIK FAOLIYATINING DAVLAT TOMONIDAN QO ‘LLAB QUVVATLANISHI VA SOHAGA MINTAQALAR MIQYOSIDA INVESTITSIYA JALB QILISH SAMARADORLIGI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLDT*, *1*(2), 264-271.

75. Avazovna, R. L. (2024). PENSIYA TA’MINOTINI MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA’MINLASH ORQALI PENSIYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MASALALARI. *Miasto Przyszłości*, *55*, 1469-1474.

76. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). YASHIL IQTISODNI O’RGANISHDA KERAKLI KO'RSATKICH XUSUSIYATLARI VA O'LCHOV TURLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, *1*(5), 64-69.

77. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). YASHIL VA RAQAMLI O'TISHLAR AVTOMOBIL EKOTIZIMINI QANDAY O'ZGARTIRMOQDA. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLDT*, *1*(3), 60-65.

78. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). O ‘ZBEKISTONDA QISHLOQ XO ‘JALIGI SOHASINING HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, *1*(4), 147-151.

79. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). YASHIL IQTISODIYOTDA IQLIM O’ZGARISHI BILAN PAYDO BO’LADIGAN MUAMMOLARNI OLDINI OLISH MAQSADIDA JORIY QILINGAN ISTIQBOLLI YO’NALISHLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, *1*(4), 108-113.

80. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). XIX VA XX ASRLARDA INSTITUTSIONALIZM IQTISODIY TA’LIMOTINING RIVOJLANISH DARAJASI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, *1*(4), 62-67.